

עמנו

מאחרי הקלעים של הסידרה: הסיפור המרתק של הצעירה היהודיה שהתיידדה עם הקומוניסאר הכללי-יכול והיתה עדת-ראייה לנפילתו ולגירושו

האשה שחזרה מן הכפור

שה, השקודה בימים אלה על חיבור זיכרונותיה. מריה יושבה במשך 27 שנה בכלא הסובייטי ובמחנות בסיביר בעוון נטייתה הטרוצקיסטית. עם עלותה ארצה סודרה כאן בידי המנוחה בבה אידלסון, שמריה יוספה עורה לה לעלות ארצה, אחרי המהפכה הרוסית. כמה מסיפוריה של מריה יוספה, האשה שחזרה מן הכפור, שלא הובאו בסידרה, מובאים כאן בפירוט ראשוני.

„כיצד הכרתי את טרוצקי?”

„איך היכרתי אותו? לא אני היכרתי אותו, אלא הוא עשה הכרה אתי. הדבר היה כך: הוא הופיע באיזשהו מקום. אינני יכולה לשכוח לעולם איך ראיתי אותו בפעם הראשונה. כן, זה קרה ב-22 באוקטובר, כלומר שלושה ימים לפני המהפכה. התכנסה עצרת באולם הגדול ביותר בסאנט-פטרסבורג — זה היה בבית-העם... המעברים היו חסומים, אתה מבין, לגמרי לא היה מובן כיצד יכול היה האולם הזה להכיל כמות כה רבה של בני-אדם. טרוצקי הופיע שם כנראה. כלי-כך הרבה דיברו וכתבו, עד שקשה היה לומר ולהוסיף משהו חדש. אבל מה שעשה עלי רישם היה שהוא ידע להביא את הקהל להתלהבות כזאת. הוא יכול היה לעשות באנשים כל דבר.

ובכן, עמדתי, בערך בשורה השלישית. החוקתי פינקס ועיפרון. נשלחתי למקום כעיתונאית. מובן שכמעט ולא היה אפשר לכתוב דבר... טרוצקי הביא את האולם כולו לדרגה כזאת של מתח. כאשר הוא הרים יד, ושתי אצבעות, ואמר: „תשבעו שאתם תומכים במהפכה הפרולטרית!” אני הנחתי את הפינקס, כמו כולם, וכולם, כאלפי קולות אמרו „נשבעים!” וכולם הרימו שתי אצבעות...

...ואיך היכרנו זה את זה? רשמתי את דבריו, ולשנות משהו בנאומי של טרוצקי נראה היה לי כחילול הקדוש... בצהריים למחרת נכנס טרוצקי למערכת העיתון. היתה דממה, והוא שאל: „מי רשם אתמול את דבריו? או טוביה לזרוביץ אכסלרוד, מנהל לישכת-העיתונות שלי? הוטובניקוס, אשר לא ידע למה טרוצקי מתכוון, אמר: „חבר אחד!”

„אז שתמיד ירשום את דבריו!” „אהיה, הנה זאת החברה, בבקשה.” „אז טרוצקי ניגש אלי ואמר: „אם כן, הבה נכיר, והושיט לי את ידו.” „אני קמתי, אבל את זה לא צריך. שבי, ובכן תראי כמה העניין. את רושמת את דבריו, וזאת עבודה אחראית. אין לנו קצרינות. הן מחבלות בנו. הן הכריזו תרם עלינו.”

„קצרניות היו אז רק מהדומה” (הפרי-למנט). אלה היו אז הזמנים. „לכן, אנא, כל פעם, אחרי שאת רושמת, תבואי אלי וקראי לי. זה עסק אחראי.” „ומאו כל החומר שאתם מכירים על טרוצקי — הכל מעשה ידי.” „אחרי המלצה כזאת של טרוצקי, אכסלרוד הסמיך אותי לרשום את דבריהם של לבין ושל לונצ'רסקי...”

על היכרותה עם טרוצקי מוסיפה מריה יוספה: „חנף מזה הוא גם היה חבר של אדולף אברמוביץ (הכוונה לאדולף יוספה — בעלה) ובווינה הם הוציאו לאור ביחד את העיתון „פרבדה...”

על טרוצקי כאדם מספרת מריה יוספה: „אננות הגאון שלו כלייך מאפילה על הכל שאני, אפילו עכשיו, חושבת מה לומר. נו, ראשית הוא היה אדם עם כושר צפון שאין למעלה ממנו. שנית, הוא היה אדם שאפשר לכנות אותו במילה אשר נעלמה עכשיו ברוסיה לגמרי — הגוף. הייתי יכולה לספר על מידת הגינותו, למשל, וגם אדם מאוד טהור. את זאת אני יכולה להגיד בביטחה. מה אפשר לציין בו עוד? למשל, לא ניתן היה לטפח על העל הכתף, לא כוזה היה האיש. ומעולם הוא לא טפח לאיש על שכמו. איך הוא עצמו אמר לי פעם, בהור מור?... חכה רגע... הפאתוס של הדיסטנס, ואצלו הפאתוס הזה של הדיסטנס היה תמיד

של עדות-עין למהפכה הרוסית. לוסין נסע לבית-זקנים בהרצליה, שבו מתגוררת לה מריה יוספה. אלא שהישיבה אמרה: „לא מוכנה להתראיין.” יגאל לוסין לא נרתע. „שלחתי אליה את מפצחת-הקופות של הסידרה שלנו, נעמי קפלנסקי, ששיכנעה בגלגמית את מריה יוספה להת-

אחד הנושאים הראשונים שהעסיקו את עורכי עמוד האש היה איתור של עדים חיים לאירועים היסטוריים. עד כמה שהי אירוע היה רחוק יותר, כן היה קשה יותר לאתר עדי-ראייה להתרחשויות. כאשר התבררה לעורכים תפיסתם, היה ברור הצורך בעדי-ראייה למהפכה הרוסית, שי-

הפרק השלישי של „עמוד האש” התייחס לקריאתו המפורסמת של חיים וייצמן, למחרת הניצחון המדיני בוועידת סן-רימו. פרק זה בחן את השאלה: מדוע לא ניצל העם היהודי בראשית שנות ה-20 את שעת-הכושר לעלות בהמוניו לארץ-ישראל?

טרוצקי ולנין (בשורה העליונה), בין קאמנייב וינובייב. כולם נשיאות המפלגה הבולשביקית ב-1917, ערב המהפכה. טרוצקי הוא

היו לאחר מכן קורבנותיו של סטאלין, הנראה (שני משמאל) בשורה התחתונה. לנין הוא הראשון משמאל בשורה העליונה, הוא נקרא בתמונה „אוליאנוב-לנין”, כשהכינוי שלו חובר לשמו האמיתי.

רבים מראשיה היו יהודים. בדרך אקראי נודע ליגאל לוסין מפי בן-דוד של אמו, שעלה באחרונה מרוסיה, שמריה יוספה חייה בארץ. מריה יוספה היא אלמנתו של אדולף יוספה, מי שהיה עוזרו הראשי של טרוצקי בהכנת חוזה ברסט-ליטובסק, ואחר-כך שגרירה הראשית של ברית-המועצות בגרמניה הקיסרית (עוד לפני שקמה הריפובליקה הוויימאר-רית). היה ברור ללוסין כי במריה יוספה יש כל הדרוש להבאת המימד האישי הישיר

הסרט מתאר את המצב החדש ומלאי האשיות שנוצר אחרי המלחמה העולמית הראשונה באירופה: המהפכה הסובייטית, שנראתה כפותרת את שאלת-היהודים על פי האידיאלוגיה הסוציאליסטית, ושלום-רוסי, שהביא לידי גמר את תהליך הדי-יורש על-פי האידיאלים הליברליים. בראשית שנות ה-20 היה נראה כאילו שוב אין בעייה יהודית בעולם. להלן כמה מסיפורי הדמויות הבולטות בפרק „עם ישראל — איכה?”